

۲۰۲۳/۰۹/۱۲

انجینر قیس کبیر / مجمع اللغات

تشریح تعدادی از لغات و کلمات با ریشه های آنها در قاموس کبیر افغانستان

در عصر انقلاب علوم و تکنولوژی که ما قرار داریم، تشریحات لغات و کلمات بر مبنای وجه تسمیه و مفاهیم آنها باید به زبان دری در قاموس کبیر افغانستان که خوشبختانه در حال حاضر یگانه قاموس بزرگ، حجیم، و قابل دسترس به تمام علاقمندان آن میباشد، جاگزین گردد. بدون استفاده از این لغات نه تنها زبان دری از قافله علوم فاصله گرفته زبان را به فقر علمی و معنوی میکشاند بلکه کسانی را که با این لسان صحبت مینمایند، به مشکل جدی فهم و درک مفاهیم آنها مواجه میسازد. اینجانب منحصراً یک انجینر الکتروتنیک، سعی مینمایم، تا جهت فراهم آوری تسهیلات برای استفاده کنندگان محترم مجمع اللغات، تا جائیکه ممکن است، تعدادی از این لغات و کلمات را با ریشه ها و وجوه تسمیه آن ها، از منابع مختلف جمعآوری و در بخش لغوی مجمع اللغات قاموس کبیر افغانستان تشریح نمایم. از دوستان ارجمند، دانشمندان، متخصصان علوم و قلم به دوستان صمیمانه رجامندم تا در صورت ملاحظه اشتباه در متون و تشریحات ارائه شده، لطف نموده در تصحیح آن ما را یاری نموده، منت گذارند، تا در انتقال پیام به استفاده کنندگان محترم مشکلی وجود نداشته باشد.

ریشه	تشریح	پاسم یا کلمه
عربی	"نشئت" و "نشأت" به معانی مشابهی اشاره می کنند و معمولاً به عنوان مترادفهای یکدیگر در دری/فارسی استفاده می شوند. این دو کلمه به معنی "منشأ"، "مکمل"، "جزر"، "اصل" یا "ریشه" سرچشمه گرفتن، پدیدار شدن، سر آغاز استفاده می شوند. به عبارت دیگر، هر دو به مکمل ها یا اصلی ترین بخش یک مفهوم یا مسئله اشاره دارند. بنابراین، در دری، "نشئت" و "نشأت" به طور معمول به عنوان مترادفهای یکدیگر برای اشاره به منشأ یا اصل چیزها استفاده می شوند، و تفاوت معنایی در آنها اصولاً وجود ندارد. به طور مثال: - منشأ یا نشأت کیهان موضوع علمی بسیار جذاب است. - نشأت این ایده را می توان به یک گفتگویی که سال گذشته داشتیم برگرداند در صرف و نحو زبان "نشأت" به عنوان یک اسم مذکر مفرد میباشد. به عنوان یک اسم مذکر، نشأت می تواند به صورت تکراری برای تشخیص جمع بیشتر از یک نشأت مورد استفاده قرار گیرد. به عبارت دیگر، مفرد و جمع این کلمه به شکل زیر است: مفرد: نشأت جمع: نشئت ها مثال: نشأت این اصل در تاریخنگاری بسیار مهم است. نشئت های این مفهوم را باید مورد بررسی دقیق قرار دهیم	نشئت/ نشأت
عربی	کلمات "هیئت" و "هیات" که اسم مذکر عربی است به معنای گروهی از افراد یا اعضا که به صورت موقت یا دائمی برای انجام کارهای خاصی تشکیل شده اند، دسته، انجمن، نهاد استفاده می شوند. این دو کلمه معانی مشابهی دارند و بیشتر در موارد عامیانه به کار می روند. با این حال، تفاوت هایی نیز در استفاده از آنها وجود دارد:	هیئت/ هیات

	هیئت (Hey'at): این کلمه به عنوان یک نسخه عامیانه‌تر و پراکنده‌تر از "هیات" به کار می‌رود. ممکن است در گفتار روزمره بیشتر مورد استفاده قرار گیرد. به عنوان مثال، "هیئت دوستان" به معنای گروهی از دوستان یا اعضا تشکیل شده است. هیات (Hey'at): این کلمه نسخه رسمی‌تر و معمولاً در متون رسمی، قوانین، و مدارک اداری به کار می‌رود. به عنوان مثال، "هیات مدیره" به معنای گروهی از مدیران در یک شرکت یا سازمان استفاده می‌شود و ممکن است در اسناد رسمی شرکت یا سازمان آمده باشد. به طور کلی، تفاوت اصلی بین این دو کلمه در سطح رسمیت و شیوه استفاده آنها است. هر دو کلمه به معنای گروه یا هیئتی از اعضا اشاره دارند، اما "هیات" به عنوان یک کلمه رسمی‌تر و "هیئت" به عنوان نسخه ای عامیانه‌تر مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنان به معنی شکل ظاهری و قیافه نیز مورد استعمال داشته است.	
فرانسوی	کلمه "تکنولوژی" Technologie که از ترکیب دو کلمه لاتین تخنو یا تکنو (techne) τέχνη (به معنی هنر یا مهارت و λογία (logia) به معنای دانش و یا علم متشکل گردیده و تقریباً در تمام زبانهای دنیا معنی استفاده از علم و دانش برای طراحی، توسعه، و تولید ابزارها، دستگاه‌ها، سیستم‌ها، و محصولات را می‌رساند. امروزه تکنولوژی به صورت گسترده در تمامی جوانب زندگی انسانی و اقتصادی تأثیر دارد. از جمله زمینه‌هایی که تکنولوژی تأثیر مهمی در آنها داشته و دارد عبارتند از: تکنولوژی ارتباطات: مانند اینترنت، تلفن همراه، و ایمیل که به افراد امکان ارتباط با یکدیگر و دسترسی به اطلاعات را فراهم می‌کنند. تکنولوژی صحت: از تجهیزات طبی پیشرفته گرفته تا سیستم‌های پیشگیری از امراض و تحقیقات در زمینه صحت و درمان. تکنولوژی موتر: شامل تکنولوژی‌های امنیتی و رانندگی. تکنولوژی تولیدی: از رباتیک و اتوماتیزیشن صنعتی تا مراحل تولید پیشرفته. تکنولوژی انرژی: مانند منابع انرژی نوپا و سیستم‌های تولید انرژی پاک. تکنولوژی اطلاعاتی: شامل سیستم‌های مدیریت اطلاعات و پایگاه‌های داده. تکنولوژی به عنوان یک ابزار قدرتمند به جامعه انسانی کمک می‌کند تا به چلنج‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و علمی پاسخ دهد و نوآوری‌های جدید را امکان‌پذیر سازد. همچنین، تکنولوژی ممکن است چلنج‌ها و مسائل جدیدی را نیز ایجاد کند، مانند مسائل امنیتی و اخلاقی که با استفاده از تکنولوژی مطرح می‌شوند. در ایران از کلمه «فناوری» استفاده میکنند، که نه تنها برای افغانها بلکه در سایر زبان‌های جهان نیز نامأنوس و معنی اصلی را نمیتواند برساند.	تکنولوژی
فارسی ایران	در ایران بجای تکنولوژی، تکنالوژی و یا تکنولوجی مورد استفاده دارد که نه تنها برای افغانها بلکه در سایر زبان‌های جهان نیز نامأنوس و معنی اصلی را نمیتواند برساند.	فناوری
فارسی ایران	در زبان دری مأنوس به آن را محصول - تولید - حاصل - نتیجه - محاصل - پیداوار میگویند.	فرآورده

د پانو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

	ایرانیان بجای آن کلمه « فرآورده » را ساخته اند که نه تنها در زبان دری بلکه در سایر زبانهای دنیا نیز نامادنوس میباشد.	
فرایند	در زبان دری کلمات بسیار مأنوس برای فرآیند سیر - روند - پروسه - مراحل - جریان کار و فعالیت تولیدی میباشد که در زبان انگلیسی به آن "process" میگویند. این کلمه روند مراحل یا گامهای متوالی و سازمان یافته میباشد که به ترتیب و تدریج انجام می شوند تا به یک هدف خاص نایل گردیم. یا یک نتیجه مشخص را بدست آورده شود. ایرانیان بجای آن کلمه « فرآیند » را ساخته اند که نه تنها در زبان دری بلکه در سایر زبانهای دنیا نیز نامادنوس میباشد.	فارسی ایران
رایانه	در زبان دری و تقریباً در تمام زبان هاتی دنیا به آن کمپیوتر میگویند و عبارت از دستگاه الکترونیکی است که با پروگرام های متنوع از قبیل پلانگذاری، احصائیه، ریاضیات، تحلیل و تجزیه، مهندسی و محاسبه مهندسی، امور امنیتی، دفاعی و تقریباً در تمام امور زنده گی اقتصادی، علمی و اکادمیک، اجتماعی، سیاسی، نظامی، اداری و فرهنگی از آن استفاده میگردد و قابلیت نگهداری با حجم بسیار بلند اطلاعات و اجرای همه انواع دساتیر را دارا میباشد. ایرانیان بجای آن کلمه « رایانه » را ساخته اند که نه تنها در زبان دری بلکه در سایر زبانهای دنیا نیز نامادنوس میباشد.	فارسی ایران
نرم افزار	در زبان دری همچو سایر زبانهای دنیا به آن سافت - ویرمیگویند که در کمپیوتر عبارت از تمام اجزای غیر قابل لمس آن می باشد مانند پروگرام ها همراه با «operating system» ها مانند ویندوز، لینوکس و غیره. کلمه انگلیسی "سافتویر" به همه پروگرام ها، اطلاعات و دستوراتی اطلاق می شود که کامپیوترها و دستگاههای الکترونیکی را به انجام وظایف خاصی که توسط مسئولین و متصدیان متخصص مشخص می شود، کمک می کند. این مفهوم شامل پروگرام های کامپیوتری، سیستمعاملها، درایورها، برنامههای مشخص، بازیها، و سایر اجزای سافت - ویر می شود. برای فعال نمودن کمپیوتر، هارد - ویر و سافت - ویر عبارت اند از دو جزء لازم و ملزوم به یکدیگر. ایرانیان بجای آن کلمه « نرم افزار » را ساخته اند که نه تنها در زبان دری بلکه در سایر زبانهای دنیا نیز نامادنوس میباشد.	فارسی ایران
سخت افزار	در زبان دری و سایر زبان های دنیا به آن هارد- ویرمیگویند که در کمپیوتر عبارت از تمام اجزای قابل لمس آن می باشد از قبیل کیبورد، موس، هارددیسک، چپیس و غیره. « هاردویر اساسات یک کمپیوتر Operating system همراه با » را برای استفاده سافتویر ها آماده می سازد. هاردویر مهمترین بخش کامپیوتر و تجهیزات الکترونیکی است و بدون آن، اجرای سافتویرها و انجام وظایف مختلف به صورت ممکن نیست. این ترکیب از قطعات فیزیکی با تکنولوژیهای مختلف از پیچیدهترین کامپیوترهای سرور تا دستگاههای الکترونیکی کوچکتری مانند تلفن همراه و تبلت ها را تشکیل می دهد. ایرانیان بجای آن کلمه « سخت افزار » را ساخته اند که نه تنها در زبان دری بلکه در سایر زبانهای دنیا نیز نامادنوس میباشد.	فارسی ایران

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنالین په درننبت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ